

Recull de Premsa

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

Taula de contingut

BCN despidi a Caballé con un gran 'Réquiem' El Mundo de Catalunya - 18/11/2018	3
Torra y Colau, ausentes en el réquiem por Montserrat Caballé ABC - 18/11/2018	4
Homenatge ciutadà El Punt Avui - 18/11/2018	5
Barcelona acomiada Montserrat Caballé amb un gran rèquiem Ara - 18/11/2018	8
Música popular contemporània La Vanguardia - Catalán - 18/11/2018	11
Adriana Ugarte La Vanguardia Vivir - Catalán - 18/11/2018	12
Un míting esperpèntic La República - 17/11/2018	13
El Petit de Cal Eril, dimecres al Palau de la Música a Barcelona Segre Catala - 19/11/2018	15
" ABarcelona el jazz no es veu com una moda, sinó com a cultura" La Vanguardia - Catalán - 19/11/2018	16
Bitllets grossos i xavalla La Vanguardia - Catalán - 19/11/2018	17
LA «INACABADA» TORRENCA Diari de Tarragona - 18/11/2018	18
La Caixa cancel·la 'El Messies' pel procés Segre Catala - 18/11/2018	19
Tomatito y Mercé, sinergia positiva El País Catalunya - 18/11/2018	20
Una veritat amb' duende' La Vanguardia - Catalán - 18/11/2018	21
Els cantaires faran 'El Messies' sense el suport de La Caixa Ara - 18/11/2018	22
El camp no té portes El Periódico de Catalunya - Catalán - 17/11/2018	23
La Caixa deixa de celebrar 'El Mesías' en Barcelona después de 23 años Expansión Edición Catalunya - 17/11/2018	25

18 Noviembre, 2018

BCN despide a Caballé con un gran 'Réquiem'

La Orquesta del Liceu protagonizó el acto que convocó a 650 personas en la catedral

ANA MARÍA DÁVILA BARCELONA

Los aplausos se hicieron esperar. Tampoco eran necesarios. Porque cuando se apagó el eco de la última nota, ni director ni solistas buscaron el reconocimiento de ningún público. Con la emoción aún hormigueándoles bajo la piel, lo que hicieron fue caminar unos pasos y fundirse, entre lágrimas, en un estrecho abrazo con los familiares que ocupaban la primera fila.

Así finalizó, pasado el mediodía de ayer, el acto con el que la ciudad de Barcelona despidió a la que fuera su gran dama de la ópera, la soprano Montserrat Caballé, fallecida el pasado 6 de octubre. Una ceremonia de alto voltaje musical y que tuvo como epicentro la interpretación del *Réquiem*, de Verdi, por parte de la Orquesta del Liceu, bajo la

El acto dio comienzo a la una en punto de la tarde, con la entrada en la catedral del cardenal de Barcelona, Joan Josep Omella, mientras la Orquesta del Liceu, situada en el crucero del templo, justo delante de las escaleras de acceso a la cripta, interpretaba el *Adagio*, de Barber.

En su homilía, el cardenal Omella resaltó el arte y la personalidad de la soprano, a la que calificó de «embajadora de nuestra tierra en cualquier rincón del planeta donde se ha escuchado su canto». De ella también dijo que fue «una mujer prudente y de actitudes conciliadoras, que nació en el seno de una familia humilde y llegó a la cúspide de la fama gracias a su esfuerzo y perseverancia» y de la que «siempre recordaremos sus interpretaciones en la Sagrada Família, en Santa Maria del Mar y sus lágrimas ante el incendio del Liceu».

Y ayer, ese Liceu le quiso brindar lo mejor de sí mismo con este *Réquiem*, que contó con la colaboración de la Polifónica de Puig-Reig y las voces solistas de Ainhoa Arteta, Anna Larsson, Nikolai Schukoff y Alexander Vinogradov. Pons y sus efectivos abordaron con emotivo ímpetu una obra que la propia Caballé sublimó muchas veces con su arte, y que fue seguida con manifiesta emoción por la familia de la soprano, con su viudo Bernabé Martí y sus hijos, Montserrat y Bernabé, en primer término.

Al otro lado del crucero, en la zona reservada a las autoridades, se situaron, entre otros, los ministros de Cultura y de Política Territorial y Función Pública, José Guirao y Meritxell Batet, respectivamente, y la consellera de Cultura, Laura Borràs, mientras que la zona del coro la ocuparon figuras del ámbito cultural y musical, como el ex director artístico del Liceu y actual responsable del Teatro Real de Madrid, Joan Matabosch; la presidenta de la Fundació Orfeo Català, Mariona Carulla, y la presidenta de la Fundació Cultural Castell de Peralada, Isabel Suqué.

«Ha sido extraordinario y muy emotivo. Todo ha sido espléndido y estamos muy satisfechos. De todos modos, esta no era una ocasión para lucirnos nosotros, sino para hacerle un regalo a ella», señalaba, al término del concierto, un agotado Josep Pons. No obstante, este no será el último tributo a la artista: la próxima primavera, el teatro le dedicará también una gran gala lírica internacional, aún en preparación.

Panorámica de la Orquesta del Liceu en el presbiterio de la catedral de Barcelona. EL MUNDO

Bernabé Martí, viudo de Montserrat Caballé, con sus hijos Montserrat y Bernabé. ANTONIO MORENO

Asistentes al acto haciendo cola para poder acceder al interior de la catedral de Barcelona. ANTONIO MORENO

Entre las autoridades, el regidor Jaume Asens, con Dolors Montserrat y Ángeles Esteller, del PP (imagen de la izquierda), y Josep Costa, vicepresidente primero del Parlament, con la consellera de Cultura, Laura Borràs. ANTONIO MORENO

«Por fin ella ha recibido la despedida que se merecía», dijo uno de los asistentes

batuta de su titular, Josep Pons.

Organizado por la familia de la artista en colaboración con el propio teatro, el acto tuvo como escenario la catedral de Barcelona y a él asistieron unas 650 personas, entre familiares, amigos, autoridades y representantes del mundo cultural, aunque también se registraron dos notables ausencias: la del presidente de la Generalitat, Quim Torra, y la de la alcaldesa Ada Colau.

Contrastando con la austera ceremonia fúnebre celebrada en el Tanatorio de Les Corts, dos días después de la muerte de la artista, el de ayer fue un acontecimiento «emotivo» y «precioso», según los adjetivos más utilizados por los asistentes. Alguien lo llamó «sobrecogedor», también. «Por fin ella ha recibido la despedida que se merecía», afirmaba un melómano.

Bajo un cielo encapotado y amenazando lluvia –el mismo clima húmedo y triste de su funeral–, el público que había conseguido hacerse con una de las 450 invitaciones que distribuyó el Liceu a través de su web, no dudó en hacer cola desde media mañana para acceder al recinto. Paralelamente, otros cientos de personas pudieron seguir desde el propio teatro la ceremonia, que también se retransmitió en directo por televisión.

Torra y Colau, ausentes en el réquiem por Montserrat Caballé

▶ El Liceo se vuelca en el homenaje, que llenó de admiradores la Catedral de Barcelona

PEP GORGORI
 BARCELONA

La Orquesta y Coro del Gran Teatro del Liceo, la entidad que la vio nacer y crecer como artista, dieron ayer dignidad y solemnidad a la ceremonia fúnebre por la soprano Montserrat Caballé. El propio teatro organizó el acto en la Catedral de Barcelona, tal y como anunció al morir la diva, el pasado 6 de octubre. A la misa de réquiem asistieron 600 personas, a las que se unieron cerca de 1.500, que siguieron la ceremonia en directo desde el propio Liceo, y las que vieron la retransmisión en directo a través de TVE y RNE. Las invitaciones para asistir a la catedral se agotaron en tres horas cuando, a principios de esta semana, se pusieron a disposición del público.

Este fervor ciudadano y la atenta organización del Liceo, con todo, no tu-

La familia de Montserrat Caballé, durante el funeral

ANTONI BOFILL

vieron una respuesta institucional a la altura. Representando al Gobierno estuvieron el ministro de Cultura, José Guirao, y la ministra de Administraciones Públicas, Meritxell Batet. Ni presidencia ni la Casa Real acompañaron a la familia en esta ocasión. Con todo, las ausencias más comentadas fueron las

del presidente de la Generalitat, Joaquim Torra, y la de la alcaldesa de Barcelona, Ada Colau. Ambos delegaron en segundas espadas: en la consejera de Cultura, Laura Borràs, el primero y en el teniente de alcalde, Jaume Asens, la segunda.

Fueron las únicas notas discordan-

tes en un acto que, por lo demás, tuvo la dignidad que se esperaba. La ceremonia se inició con el «Adagio para cuerdas», de Samuel Barber, que arrancó las lágrimas de Montserrat Martí, hija de la diva. Ella encabezaba la comitiva de la familia, junto con su viudo, Bernabé Martí. Entre los asistentes hubo numerosos representantes de la vida cultural y social de la ciudad, así como personalidades vinculadas al teatro a lo largo de su historia. En su homilía, el arzobispo de Barcelona, Juan José Omella, recordó a la soprano como «una embajadora de nuestra tierra y nuestro país en cualquier lugar del mundo donde se ha escuchado su canto».

Durante el funeral se interpretó, con algunos recortes, el «Requiem» de Verdi, obra y autor que ocuparon un lugar destacado en el repertorio de La Superba. Los solistas Ainhoa Arteta, Anna Larsson, Nikolai Schukoff y Alexander Vinogradov cantaron junto a la Orquesta y el Coro del teatro y la coral Polifónica de Puig-Reig, dirigidos por Josep Pons. El maestro creó un ambiente adecuado a la emotividad del evento pese a tener que lidiar con la complicada acústica de la Catedral de Barcelona.

El Liceo organizará en la primavera de 2019 una gala lírica en memoria de la soprano. El Palau de la Música también rendirá tributo a Caballé con charlas, proyecciones y una exposición que se inaugurará mañana.

CULTURA I ESPECTACLES

P32,33

Emotiu homenatge a Caballé

La catedral de Barcelona s'omple per a la missa i el concert de comiat a la soprano

L'homenatge a Caballé, celebrat ahir ■ ACN

18 Novembre, 2018

El llegat etern de la gran diva de l'òpera

La catedral de Barcelona es va omplir ahir per acomiadar Montserrat Caballé amb la interpretació del 'Rèquiem' de Verdi, una de les seves peces preferides

Homenatge ciutadà

M. Palau
BARCELONA

Montserrat Caballé va rebre ahir un multitudinari homenatge ciutadà. Com tantes vegades en vida, ahir també va penjar el cartell d'"entrades exhaurides". Les 454 localitats de la catedral de Barcelona que dilluns es van posar a disposició per assistir a la missa i al concert de comiat de la soprano es van esgotar en només tres hores. És impossible saber quants temples haurien omplert els barcelonins per expressar el seu dolor per la pèrdua de la gran diva fa poc més d'un mes, el 6 d'octubre, als 85 anys.

Ben segur que molts.

L'acte es va celebrar per exprés desig de la família i amb el suport del Liceu, que també va obrir les seves portes per seguir l'esdeveniment en directe en una pantalla gegant. De les 1.800 butaques que hi ha a la sala principal, tampoc en va quedar cap de buida.

A fora de la catedral, molta gent es planyia, sota un molest plugim intermitent que no va anar a més, per no haver adquirit a temps una entrada -totes, gratuïtes-. La d'ahir va ser, doncs, una mostra de sentiment sincer popular que confirma que el llegat de Caballé serà etern. Li ha dit adeu el seu públic més

fidel i incondicional. Un bany de masses com els nombrosos que va rebre al llarg de la seva carrera.

L'acte va ser eminentment musical, per descomptat, a partir del mateix moment en què el cardenal arquebisbe Joan Josep Omella va accedir des de la sagristia a l'altar, acompanyat de fragments de l'*Adagio* de Samuel Barber, interpretat per l'Orquestra del Liceu sota la direcció de Josep Pons. Omella va resseguir breument -en castellà, exceptuant un parell de frases en català- la trajectòria de Caballé, des dels seus orígens "en una família senzilla" fins a assolir "amb es-

forç i perseverança la cúspide de la fama". "Ha estat una de les artistes més rellevants de l'òpera mundial, una ambaixadora de la nostra terra i del nostre país en tot racó del planeta on s'ha pogut escoltar el seu cant. Va ser una dona prudent i amable, d'actituds conciliadores. Va om-

La cerimònia es va organitzar per exprés desig de la família, amb el suport del Liceu

plir els nostres cors de bellesa i art", va reblar Omella a la multitud silenciosa i emocionada, en especial els familiars, asseguts en un banc de la tribuna de l'església. La filla, Montserrat Martí, no va poder reprimir les llàgrimes en tota la cerimònia.

En el banc de les autoritats, a l'altre cantó de la tribuna, no hi havia ni el president de la Generalitat ni l'alcalde de Barcelona, però sí, en representació d'aquestes institucions, la consellera de Cultura, Laura Borràs, i el tercer tinent d'alcalde de Drets de la Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència, Jaume

Asens. En nom de l'Estat, dos ministres: la de Política Territorial i Funció Pública, Meritxell Batet, i el de Cultura, José Guirao. I dispersos entre el públic, diverses personalitats del món cultural, social i econòmic del país.

Després de la pregària, el *Rèquiem* de Giuseppe Verdi, una de les peces preferides de Caballé i que va dotar d'una excel·lència artística admirada arreu, va impregnar la catedral de força dramàtica. La llegendària missa de difunts verdiana va ser interpretada per l'Orquestra i el Cor del Liceu, a les ordres del mestre Pons, amb la participació de la

Una imatge del concert d'ahir i el banc on van seure els familiars, amb l'arquebisbe Omella ■ ANTONI BOFILL

Polifònica de Puig-reig, i per quatre veus singulars: Ainhoa Arteta, Anna Larsson, Nikolai Schukoff i Alexander Vinogradov. En acabar, un sonor aplaudiment va cloure l'acte, sense parlaments ni cap mena de parafernàlia política.

A la sortida, el president de la Fundació del Gran Teatre del Liceu, Salvador Alemany, va insistir en el compromís del Liceu amb l'artista: "Caballé serà un referent per a les noves generacions de la lírica i el Liceu conservarà la seva memòria." I és que, després d'aquest comiat ciutadà, n'arribaran d'altres. El Liceu mateix té previst organitzar la primavera de l'any que ve una gala d'estrelles internacionals

Les entrades, gratuïtes, es van esgotar tres hores després de distribuir-se

de l'òpera. L'Ajuntament de Barcelona ha decidit aquesta setmana concedir-li la medalla d'or de la ciutat a títol pòstum –sorprenent que no l'hagués rebut en vida.

Però el següent homenatge més immediat tindrà lloc demà al Palau de la Música Catalana –que, per cert, ja li ha dedicat dos concerts–. A les set del vespre, el Petit Palau oferirà una audició de registres sonors de les seves interpretacions més cèlebres, conduïda per Víctor García de Gomar, director artístic adjunt del Palau. A les vuit es projectarà el documental *Caballé, más allá de la música*.

I fins al 20 de gener de l'any que ve es podrà visitar al Foyer l'exposició *Una veu prodigiosa al Palau*, en què es repassa la relació de la diva amb aquesta institució musical de capçalera del país. Des que hi va debutar, el 1962 (el mateix any que ho va fer al Liceu), amb un recital d'homenatge a Eduard Toldrà, va oferir unes vint actuacions. Caballé, inoblidable. ■

P 52-53

Emoció i cues en record de Montserrat Caballé

La catedral i el Liceu
s'omplen en l'adeu
ciudadà a la soprano

Barcelona acomiada Montserrat Caballé amb un gran rèquiem

La catedral acull una missa i un concert d'homenatge a una de les veus més inoblidables de la història de l'òpera

Crònica

JORDI NOPCA
BARCELONA

L'última secció del Rèquiem de Verdi és un viatge corprendor al dia del judici final. La veu soprano, que ha anat guanyant protagonisme al llarg de l'hora llarga de la peça –estrenada el 1874 a Milà– demana ser alliberada de “la mort eterna” quan arriba aquella jornada terrible. “Allibera'm –insisteix al final, en un to de súplica que el cor fa ressonar conciliadorament–, quan el cel baixi a la terra i vinguis a jutjar el món amb foc”.

La família de Montserrat Caballé va voler acomiadar la diva amb un acte fastuós i solemne a la catedral de Barcelona que 600 ciutadans afortunats van poder seguir en directe des de la seu –les invitacions s'havien exhaurit en tres hores–, però també des de la platea del Liceu en la retransmissió televisiva. La cerimònia va començar amb puntualitat a la una del migdia. Una hora abans, amb els carrers encara mullats per l'últim xàfec i amb l'amenaça de més pluja plenant en núvols densos, els seguidors de Caballé feien cua per accedir al recinte. “No he sentit mai ningú cantar tan meravellósament com ella –explicava la Maria Àngels, veïna de Sants de 74 anys–. El cap de setmana que va morir ja vaig signar el llibre de condolences del Liceu”. “Avui soc a la catedral i dilluns aniré a l'homenatge que li fan al Palau”, declarava el Josep, veí de Sabadell. Demà, només dos dies després del gran comiat a la catedral, el Palau de la Música dedicarà la tarda a Caballé amb

una sessió d'enregistraments sonors conduïda per Víctor García de Gomar en què es repassaran algunes de les millors interpretacions de la soprano i es projectarà el documental *Caballé, más allá de la música*.

Una veu que representa un país

Apocs metres de la cua d'accés hi havia algun venedor de paraigües esporàdic i una dona amb un vestit amb dissenys de roses de tela escampades. Preparava un petit número musical que no va ser rebut amb gaire entusiasme pels seguidors de la diva. N'hi havia que venien mudats amb la solemnitat conservadora habitual, d'altres que s'havien arreglat una mica més que un dia feiner i, finalment, un tercer grup que es disposaven a seguir el *Rèquiem per l'etern descans de Montserrat Caballé* amb la roba de cada dia, fins i tot amb xiruques i xandall en algun cas puntual. A l'interior del recinte, que s'anava omplint a bon ritme –amb un dispositiu de seguretat notable– les autoritats ocupaven la tribuna a la dreta de l'escenari. Havien vingut el ministre de Cultura, José Guirao, i la de Política Territorial, Meritxell Batet. També la consellera de Cultura de la Generalitat, Laura Borràs; el tercer tinent d'alcalde de la ciutat de Barcelona, Jaume Asens, i el president de la Fundació Gran Teatre del Liceu, Salvador Alemany, que va aprofitar l'ocasió per anunciar un nou homenatge la pròxima primavera. A l'esquerra de l'escenari hi havia, compungida, la família de Caballé: el marit, Bernabé Martí, i els dos fills, Montse –visiblement afectada– i Bernabé. També el germà i representant de la soprano, Carlos Caballé.

Els músics posaven a punt els instruments per última vegada. La mis-

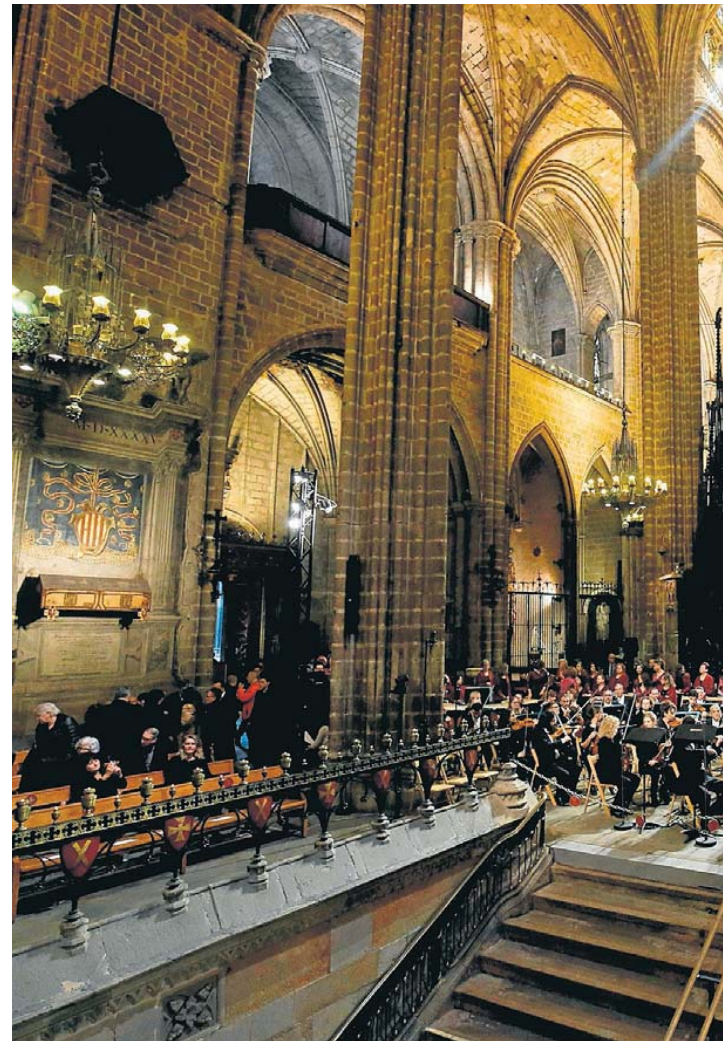
Elogi

“Va arribar al cim de la fama gràcies al seu art”, va dir el cardenal Joan Josep Omella

Homenatge
Demà
diumenge
es recordarà
Caballé al
Palau de
la Música

01. A primera fila, Bernabé Martí i els dos fills de Caballé.
02. La cua d'accés a la catedral.
03. Josep Costa i Laura Borràs.
04. El Liceu, durant la retransmissió de la cerimònia.

CRISTINA CALDERER

sa estava a punt de començar. Un fragment majestuós de l'*Adagio* de Samuel Barber va acompanyar l'entrada del cardenal Joan Josep Omella des de la sagristia cap a l'altar. “Ens apleguem avui en aquesta catedral de Barcelona per acomiadar la nostra germana Montserrat Caballé, que va ser cridada pel senyor el 6 d'octubre”: amb aquestes paraules va començar Omella. “Feu arribar la nostra germana al vostre paradís”, va demanar poc abans de passar al castellà: “Caballé ha sigut una de les

artistes més rellevants de l'òpera mundial, una ambaixadora de la nostra terra i del nostre país en qual-sevol racó on s'ha pogut escoltar la seva veu. Era una dona prudent i amable, d'actituds conciliadores, que dispensava el seu somriure i el seu saber estar arreu on anava”.

Omella va recordar com, nascuda “en una família humil”, Caballé va arribar “amb perseverança al cim de la fama gràcies al seu art”. Va mencionar interpretacions memorables a la Sagrada Família i a San-

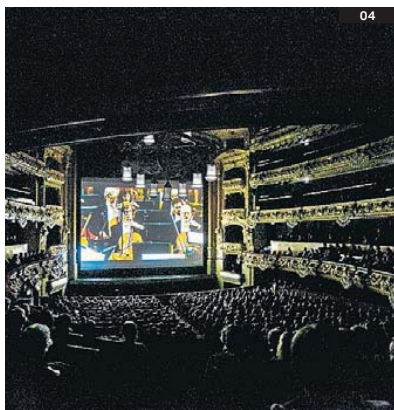
Josep Pons va dirigir ahir l'Orquestra Simfònica i el Cor del Liceu amb la col·laboració de la Polifònica de Puig-Reig i les veus d'Ainhoa Arteta, Anna Larsson, Alexander Vinogradov i Nikolai Schukoff. CRISTINA CALDERER

ta Maria del Mar. "La recordem també entre llàgrimes el dia que va cremar el Liceu -va afegir-. La portem al cor en molts moments en què el seu cant ens va omplir l'ànima de bellesa i art".

El prec final del cardenal, abans de donar pas a la interpretació del *Rèquiem* de Verdi, va ser el retrobament "per tornar a gaudir" de la "veu d'àngel" de Caballé. La família de la soprano havia escollit el *rèquiem* més operístic -també un dels més populars- pel gran comiat que

va dirigir Josep Pons. Al seu davant hi tenia l'Orquestra Simfònica i el Cor del Liceu, que faria tremolar les parets del temple amb la fúria del *Dies irae*, però també la Polifònica de Puig-Reig i les quatre veus privilegiades de la soprano Ainhoa Arteta, la mezzosoprano Anna Larsson, el baix Alexander Vinogradov i el tenor Nikolai Schukoff. Verdi va escriure el seu *rèquiem* com a homenatge a l'escriptor Alessandro Manzoni, autor d'*Els promesos*, i així va trencar un silenci de tres anys: des d'*Aida* (1871) no havia estrenat res.

Pons va escurçar una vintena de minuts l'original de Verdi. Va començar el *Requiem* i *Dies irae*, però va deixar fora l'*Offertorium*, el *Sanctus* i l'*Agnus dei* per abordar, això sí, les dues seccions finals, les més colpidores. *A Lux aeterna*, les veus de Larsson, Vinogradov i Schukoff van reclamar un lloc "entre els sants" i "que la llum eterna" il·luminés, gràcies a la misericòrdia del senyor, l'ànima del difunt. A *Libera me*, finalment, Arteta va suplicar amb les inflexions virtuoses de la seva gola privilegiada que se li fes un lloc al cel el dia del judici final. No era una petició personal, sinó per a la desapareguda Montserrat Caballé, que la ciutat va acomiadar ahir amb un homenatge de luxe i ambiciós. A la seva altura. —

CRÍTICA DE MÚSICA

★★★★ obra mestra / ★★★★ excel·lent / ★★★ molt bé / ★★ bo / ★ en fi... / ● oblidable

Esteban Linés

Música popular contemporània

No hi ha res pitjor, o poc útil o escassament eficaç com acostar-se a una obra artística amb apriorismes. En aquest cas apropar-se a una arriscada i admirable peça musical que ha transcendit molt més enllà del seu camp natural d'incidència. El *background* artístic que sustenta una obra com és *El mal querer* ja no és indiscutible sinó admirable: un camí a seguir, un elogi del talent i la meritocràcia, un cant desacomplexat davant enveges i mediocritats. Rosalía, fa un any i amb Refree, va abordar el flamenc canònic amb caràcter, dolça veu i afilada guitarra; fa dos anys, amb C. Tangana, ja es va endur públic aliè amb *Llámame más tarde* y *Antes de morir*. I ara, el lògic següent pas.

El mal querer és obra hiperelaborada a nivell de producció encara

Rosalía

EL MAL QUERER
POST FLAMENC/★★★★★
SONY

que sonorament és la desembocadura natural de les músiques de la seva autora, és a dir, el flamenc d'arrel i les sonoritats del seu temps: *Pienso en tu mirá* és icònic, amb la seva addictiva combinació d'una *buleria por soleá* amb densos *beats* electrònics i vestimenta trap. De substrat flamenc a bona part del disc –un àlbum conceptual, amb l'autoestima i l'empoderament femení com a missatge troncal–, Rosalía i Pablo Díaz-Reixa l'han acompanyat d'un cos sonor treballat que acosta la matèria primera a un públic nombrós no habituat. Sense caure en l'efectisme ni el grauit. Artísticament potser *Bagdad* simbolitza la dimensió de la mestria: compàs de buleria, referència al *Cry my a river* de Justin Timberlake, complicitat de Joan-Albert Amargós i presència –gairebé celestial– del Cor de l'Orfeó Català.

Kurt Vile

BOTTLE IT IN
ROCK/★★★★
MATADOR

■ Més enllà de War on Drugs o The Violators, Kurt Vile mostra la seva autèntica dimensió tot sol. Ja ho va fer amb *Wakin on a pretty daze* i *B'lieve I'm goin down...*, i ara exhibeix un desplegament instrumental agraït i una incursió sorprenent al country pop dels setanta.

Imagine Dragons

ORIGINS
ROCK/★
INTERSCOPE

■ Encimbellats en les grans divisions de la popularitat, la banda que encapçala Dan Reynolds s'assembla a una màquina sonora de productivitat imparable. Ara s'han tret de sobre els tons ombrívols de *Evolve* i proposen una actitud més positiva.

Bedroom

FANG
POP-FOLK/★★★
HIDDEN TRACK

■ Un pas endavant, i esplèndid, el que ofereix l'il·lustrador i músic Albert Aromir al capdavant de Bedroom. Deu anys després del seu enlairament, el seu pop-folk intimista adquireix perfils captivadorament onírics i, sobretot, optimistes i radiants.

EL DIETARI
D'EL MÓN'

Jordi Basté

Setmana 11. Un ritual: la visita del doctor Clotet abans de la Gala contra la Sida, Pau Donés s'acomiada (temporalment) de la música, la "bruixeria" d'Adriana i quan Els Amics de les Arts van deixar de ser un quartet.

DILLUNS

Bonaventura Clotet

Falta una setmana perquè se celebri la Gala contra la Sida a Barcelona. Cada any ens visita el doctor Clotet, eminència mèdica i un dels grans lluitadors contra el VIH. Elegant i educat, Clotet saluda els tertulians i parla de l'evolució de la malaltia els últims 30 anys, en què hem passat d'enterrar amics a dir que hem cronificat la malaltia. No podem abaixar la guàrdia. Acaba l'entrevista i ens acomiadem, però abans el felicito. Serà, com ell mateix fa broma, "triavi". Ja té una neta de la seva filla Aina i el seu gendre Marcel. Aviat ho tornarà a ser gràcies al seu fill Marc i la seva nora Natàlia, i una altra vegada l'Aina serà mare. Ha penjat a l'Instagram una foto del seu fill parlant a la seva panxa amb el text: "Hola, soc la teva germana. T'estic esperant aquí fora".

DIMARTS

Pau Donés

Amb una samarreta d'Elvis Presley, i sense ningú de la discogràfica ni cap acompanyant, arriba Pau Donés, líder de Jarabe de Palo. Està magnífic. Ha conduït des de la Vall d'Aran on té la seva residència. Parlem dels fills... De com la seva filla Sara, que està estudiant al Canadà amb 14 anys, diu que no vol tornar, i de tot el que ens perdem amb tanta feina. Tenim una altra cita pendent en el futur. Ens tranquil·litza quan assegura que deixa els escenaris temporalment i que el càncer no hi no té res a veure. I assegura que en dos anys potser ja estarà reunint-se amb la banda per preparar un nou disc... Que ell és músic i que no es deixa de ser-ho mai. I explica una superstició que té abans dels concerts. "M'he de rentar les dents i perfumar-me amb Etro". Caram.

DIMECRES

Adriana Ugarte

L'Adriana ve amb el director Oriol Paulo a presentar la pel·lícula *Durant la tempesta* que s'estrena d'aquí quinze dies. L'Adriana ara viu aquí (concretament en una casa al Vallès) amb els seus gossos. Afirmar que ha fet bons amics a Catalunya. Està rodant la sèrie *Hache*, de la qual va parlar l'altre dia a bastament *La Vanguardia*. Una sèrie on Adriana fa de prostituta jonqui de Barcelona. Parlem de fills amb l'Oriol i, de cop, l'Adriana em mira als ulls i em diu: "Tu tens filles, oi?". Faig cara d'espantat. "Com ho saps?", li pregunto, i Oriol Paulo, somrient, em diu: "T'asseguro que l'Adriana és una mica bruixa". Ella somriu però corrobora que, de vegades, té un nou sentit que li fa veure coses que d'altres no poden. Malgrat això, una dona formidable. Ho asseguro.

DIJOUS

Els Amics de les Arts

La setmana que ve (dijous a l'Auditori de Sant Cugat, divendres al Palau de la Música), Els Amics de les Arts acaben gira amb una orquestra simfònica i un cor de veus femenines. Això no m'ho perdo per res del món. Avui, al programa, l'Eduard Costa s'acomiada del grup. Tinc la sensació que l'Eduard està trist, però que alhora desitja que aquest final s'acabi d'una vegada. Massa responsos en aquest enterrament. No té gaires ganes de parlar del tema. Fan una interpretació meravellosa, de col·leccionista, de *Louisina o els camps de cotó*. Al final de la conversa, un boig de les sèries, en Joan Enric, afirma que ha vist *Bodyguard* per les recomanacions que van fer Toni de la Torre i Pep Prieto al programa. "Està bé, però el final..., pse", acaba.

DIVENDRES

Oriol Torruella

Al segle XXI, si t'expliques i la gent t'entén, tens guanyat un percentatge altíssim d'aprovació. Li passa al director del Cesisat (Centre de Seguretat de la Informació). Amb Torruella, i amb Ernest Folch, Cris Puig, Joan Julivert i Rafa López, debatem sobre l'internet nostre de cada dia, sobre cada quan hem de canviar les contrasenyes, sobre si hem de tancar les càmeres dels ordinadors (doncs sí), si hem de llegir tots els textos de contractes de les aplicacions que descarreguem i acceptar-ne els termes... És una hora llarga de debat sobre la ciberseguretat que ens uneix a tots, pensem com pensem. Arribem a la conclusió que debatrem temes així és clau a la nostra societat i que, per descomptat, més interessant que parlar sobre allò de sempre quan no passa res.

L'HEMEROTECA

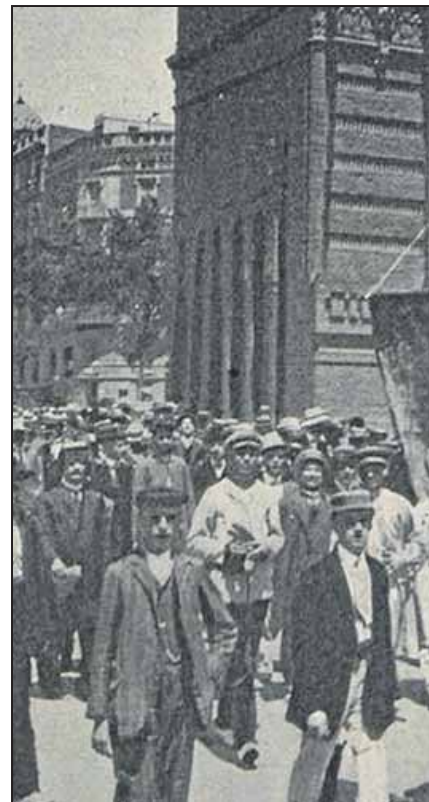
Pere Bosch i Cuenca pbosch@lrp.cat

El 13 de gener del 1901, el Teatre Principal de Barcelona es va convertir en l'escenari d'un dels primers mítings antitaurins que se celebraven al nostre país. A la tribuna d'oradors hi havia algunes personalitats de renom, entre les quals destacava l'excalde de Barcelona Bartomeu Robert i el diputat republicà a les Corts Tiberi Ávila. En teoria, es tractava d'un acte per reclamar la prohibició d'aquest "espectacle", però, ja fos per la presència de partidaris de la "festa" o per l'actitud d'una bona part del públic (que, en paraules d'un cronista de *La Publicitat*, estava especialment "burleta i facciós"), la convocatòria es va convertir en una olla de grills, de manera que si no fos per les conclusions aprovades, es faria difícil treure l'entrellat de si es va tractar d'un acte contrari o d'una assemblea per conèixer el parer de la gent sobre aquesta polèmica.

La premsa de l'època va publicar cròniques antagòniques, dignes d'estudiar-se a les facultats de periodisme. Una part de la polèmica es va centrar, sorprenentment, en la llengua dels oradors. Els dies previs, algunes publicacions especulaven sobre si es parlaria en català o en castellà, i en les cròniques posteriors a l'acte, algunes publicacions feien escarni de l'esforç d'alguns conferenciant per expressar-se en castellà. El diari *El País*, per exemple, ironitzava amb el fet que "tots els oradors parlen en castellà o com a mínim ho sembla". De fet, durant tot l'acte, l'ús del castellà o el català es va convertir en un tema de controvèrsia més, que arrencava xiulets o aplaudiments de manera contradictòria. Quan va parlar el director de *La Autonomia* de Reus, per exemple, ho va fer en castellà i una veu del públic va exclamar: "Parla en català!", després de la qual cosa es va organitzar un altre rebombori. El problema no va ser només la llengua del con-

Un míting esperpèntic

El 13 de gener del 1901 es va celebrar al Teatre Principal de Barcelona un míting teòricament antitaurí, però que va derivar en un debat obert entre partidaris i detractors de les curses de braus

ferenciant, sinó el to "extremadament radical" del seu discurs, que va excitar els ànims del públic i va obligar el president de la taula, el Dr. Robert, a intervenir. La controvèrsia lingüística no es va acabar aquí. El següent conferenciant va començar a parlar en castellà i una veu del públic, novament, li va reclamar que ho fes en català. La ploma d'un redactor de l'*Heraldo de Madrid* ho explicava així: "El públic es mostra una altra vegada dividit i el tumult arriba a tal extrem que s'ha de suspendre la sessió. Tots criden al mateix temps i davant la impossibilitat de fer-se sentir i restablir l'ordre, el conferenciant es posa el barret i es disposa a abandonar la sala. Quan es restableix la calma, es reprèn la sessió i el Sr. Robert parla en català, la qual cosa provoca

L'HEMEROTECA

A l'esquerra, una manifestació contra els toros passa per sota de l'Arc de Triomf de Barcelona, el 18 de juliol del 1909. A la dreta, Tiberio Ávila amb els seus fills

LA ACTUALIDAD / MANOEL CARRETE

“Si no ho fas millor, cridem a don Tiberio!”

arribar a tenir tal ressò popular que quan algun torero tenia una mala tarda, la gent del públic cridava: “Maleta! Si no ho fas millor, cridem a Don Tiberio!” A banda d'aquesta menció irònica, com a president de la Societat Abolicionista es va convertir en blanc de les ires

Tiberio Ávila (Viana do Bolo, 1843 - Barcelona, 1932) va ser un personatge singular. El seu biògraf, Manoel Carrete, el va definir com “un filantrop, amant de Galícia i una de les figures més transcendents de la diàspora gallega”. En la seva curta etapa parlamentària a les Corts de la primera República, Ávila va posar en marxa la primera campanya antitaurina i va

dels taurins, que li van dedicar des de caricatures fins a tota mena d'improperis.

Quan es va establir a Barcelona, no només va mantenir viva la seva passió per Galícia (de fet, va fundar el Centro Galego el 1892), sinó també la seva croada contra la que anomenava “la festa irracional”. I, de fet, es va convertir en el primer president de la Lliga contra les curses de braus i en una veu destacada en tots els actes antitaurins, des del míting que es va celebrar el 13 de gener del 1901 fins la manifestació del 18 de juliol del 1909, que va aplegar més de 500 persones als carrers de Barcelona. Després de la caiguda de la República, va aconseguir plaça de professor d'anatomia i fisiologia de l'Escola Superior de Belles Arts i Indústria de Barcelona. Entre els seus alumnes, en sobresortia un que esdevindria especialment conegut: Pablo Picasso.

un nou escàndol.” L'orador es justificava dient que volia parlar en castellà perquè “el ressò d'aquest míting arribi a Castella i ens entenguin” i aleshores les protestes deriven en una ovació, sobretot quan confessava que “tot i que parla en castellà, sent en català”. La gent tampoc es va tranquil·litzar amb el discurs de Tiberio Ávila, que va afirmar que “l'Església condemnava” les curses de braus; una sentència que va excitar els ànims anticlericals d'alguns dels assistents i va provocar crits de “fora l'Església!” i “que torni un nou 1835!”, una referència explícita a la crema de convents d'aquell any. La part final del discurs d'Ávila va ser dantesca. Mentre intentava fer-se entendre entre xiulets i fulls que es llançaven des del galliner, el diputat va profetitzar: “El toro desapareixerà.” Les mostres de reprovació i adhesió no només es van produir en funció de la llengua, sinó també quan es va donar lectura a les adhesions d'ajuntaments, partits, entitats i publicacions. Segons sembla, en el moment de llegir-se la de l'Orfeó Català es va produir “un petit rebombori i es van escoltar xiulets i aplaudiments a parts iguals”.

Encara que semblava impossible, els organitzadors van aconseguir que s'aproveessin set conclusions, entre les quals hi havia la petició que les Corts prohibissin l'espectacle de braus; la limitació expressa del toreig a les dones i als menors de 25 anys; una moratòria sobre la construcció de noves places; la prohibició a les autoritats de presidir qualsevol espectacle; l'obligació d'indemnitzar els toreros que morissin o quedessin lesionats; i, finalment, que es carregués l'impost sobre les localitats i es destinessin els diners “a la instrucció pública, a les cases d'invàlids del treball o a altres atencions semblants”. Com ens podem imaginar, la premsa no es va posar d'acord a l'hora de valorar l'èxit o el fracàs de la convocatòria. El diari *El Liberal*, per exemple, interpretava que l'acte havia estat un “fracàs” perquè quan va acabar “només 150 persones es van dirigir al govern civil per lliurar les conclusions”. Molt probablement, el periodista hauria d'haver valorat la capacitat per superar un míting veritablement esperpèntic.

MÚSICA GIRA

El Petit de Cal Eril, dimecres al Palau de la Música a Barcelona

| BARCELONA | El Petit de Cal Eril actuarà dimecres al Palau de la Música a Barcelona, en el cicle *El Petit Palau* dins del festival Músiques Sensibles, en el que serà el seu últim concert aquest 2018 a la capital catalana. El grup liderat pel músic de Guissona Joan Pons està immers en una autèntica marató de concerts en tot just trenta dies. Després de les seues actuacions

a Sevilla, Granada, Alcoi i València i, després d'actuar a Barcelona, la gira de presentació del seu nou disc *triangular* passarà per Àger (dissabte vinent) per seguir per La Orotava (30 de novembre), Santa Cruz de Tenerife (1 de desembre), Oviedo (12), Ourense (13), Pontevedra (14) i la Corunya (15). També participarà en un festival a Brussel·les el 8 de desembre.

“A Barcelona el jazz no es veu com una moda, sinó com a cultura”

Ignasi Terraza, pianista, protagonitza el Retrat d'Artista del Festival de Jazz de Barcelona

ESTEBAN LINÉS
 Barcelona

El Festival Internacional de Jazz de Barcelona dedica en aquesta edició el seu Retrat d'Artista al pianista Ignasi Terraza, és a dir, oferir cinc concerts en diferents formacions i en absoluta primícia a la ciutat. Terraza (Barcelona, 1962) ja va resoldre el primer repte el passat 31 d'octubre quan va tocar en format trio amb el contrabaixista Pierre Boussaguet i el bateria Victor Jones. El següent el té aquest dijous com a membre de Joan Chamorro & Friends (Luz de Gas, 21 h) on el líder de la Sant Andreu Jazz Band capitanejarà un concert en memòria de Dexter Gordon amb destacats músics de l'escena jazzística catalana.

Entre els altres tres concerts que oferirà destaca el duo amb Andrea Motis al Palau de la Música.

És una formació inèdita amb ella. Acostumo a fer-lo en quintet i de vegades quartet; molt excepcionalment en trio.

Vostè va debutar amb ella fa deu anys; l'ha vist progressar.

Realment ha estat un privilegi estar aquests anys al seu costat i continuar amb tot el grup acompanyant-la. Joan Chamorro també va tenir la vista i el mèrit de formar un grup amb músics idonis. Un grup que a més, crec, ha servit perquè ella anés creixent, perquè l'Andrea és una esponja, i amb ella tots nosaltres hem crescut musicalment.

Les altres dues propostes són amb músics menys coneguts pel

CÉSAR RANGEL

El pianista barceloní fotografiat la setmana passada

gran públic, com ara el saxo Luigi Grasso i l'harmonicista Antonio Serrano.

Amb en Luigi ens vam conèixer fa dos o tres anys, hem tocat al Festival de Terrassa i he gravat amb ell el meu últim disc, *Looking back and moving forward*, que presentarem al festival. És un músic excepcional, dels músics joves europeus amb un llenguatge be bop molt autèntic, amb una tècnica desbordant i un gran swing. I pel que fa a Antonio Serrano el vaig co-

nèixer fa bastants anys, vam quedar a col·laborar però ell es va embarcar amb el grup de Paco de Lucía i va entrar en una altra gal·làxia. Ara col·labora sense parar i toca molt amb el seu grup homenatjant l'obra de Toots Thielemans, el seu mestre.

L'harmonica és un instrument de jazz en termes ortodoxos?

L'harmonica en el circuit de jazz ja es veu que també pot ser un instrument solista de jazz, a més de blues. I això d'ençà que amb Thie-

lemans es va veure que amb aquest instrument es podia tocar be bop.

El festival celebra aquest any cinquanta edicions. Li sembla un petit miracle haver-hi arribat?

És un festival al qual he anat molt sovint com aficionat a escoltar concerts des de fa molts anys; que ara continuï tenint salut i una programació potent alegra qualsevol. Reflecteix que el jazz a Barcelona, fins i tot sense haver estat mai una música majoritària, ha tingut el seu públic. Barcelona és una ciutat amb tradició de jazz des d'abans de la Guerra Civil, on hi havia un dels pocs Hot Club d'Europa a més del de París. L'afició que hi ha aquí al jazz és de les de més solera de tot Espanya. I això al final es nota, hi ha un caldo de cultiu que fa que aquí, a Barcelona, el jazz no es vegi com una moda, sinó com una part de la cultura.

Hi ha realment un teixit jazzístic?

Hi ha músics, discogràfiques amb tradició, escoles de música com el Taller de Músics, l'Esmuc i el Liceu, però abans ja n'hi va haver. No es tracta de discutir si Barcelona és la primera ciutat del mapa jazzístic espanyol, però sí que és de les primeres per tradició, per nombre de músics que s'hi dediquen i per iniciatives de tota mena.

La tendència convida a l'optimisme?

El que és clar és que ha augmentat el consum de música i se n'escolta en directe més que abans. Hi ha salut i la perspectiva que aquí el jazz és viu i continua endavant. ●

VENDA D'ENTRADES A
entradasdevanguardia.com
 15% DESCOMpte CLUB VANGUARDIA

19 Novembre, 2018

Ja tinc una edat, però hi ha moltes coses que no he vist mai. A tots ens passa. D'algunes en som plenament conscients i d'altres no, probablement perquè no sabem ni que existien. Per exemple, admeto que no he vist mai el famós número pornogràfic que protagonitzava un ruc al Bagdad. Desconec si m'he perdut algun altre número zoofílic executat per un ésser humà amb alguna altra espècie animal. Però si em poso a fer una llista amb totes les coses que no he vist, mai no acabaria. Ahir, davant d'una fotocòpia plastificada en una benzineria, em vaig adonar que no he vist mai cap bitllet de 500 euros. Com a mínim, en directe. No estic gaire segur tampoc d'haver-ne vist cap de 200, però aquí ja no hi posaria la mà al foc. De 100 sí que n'he tocat algun, però tampoc gaires. Són verds. Des que vam passar a l'euro podria comptar els que he vist amb els dits d'una mà, i encara me'n sobrien. Fa un parell d'anys el Banc Central Europeu va acordar deixar de fer emissions

EL RUM-RUM
Màrius Serra

Bitllets grossos i xavalla

En l'era de les targetes de crèdit i les criptomonedes, les transaccions en efectiu amb bitllets grossos són sinònim de corrupció

de bitllets de 500 euros a finals d'aquest 2018. No sé pas si les mitificades impremtes de bitllets encara tenen previst estampar-ne algun en les sis setmanes d'any que ens queden, però la seva desaparició serà molt relativa. D'una banda, perquè per a la gran majoria de la població que no ens dediquem a cap especialitat delictiva, els bitllets de 500 euros han estat sempre desapareguts. Però és que, a més, els que estan en circulació continuaran sent de curs legal. És una desaparició virtual, doncs, que no va enlloc. Els traficants continuaran traficant amb els seus bitllets preferits i la resta de mortals continuarem sense ensumar-los. Quan es va implantar l'euro, algunes benzineres es van afanyar a penjar unes fotocòpies plastificades com la que vaig veure ahir que reproduïen un bitllet de 500 i un de 200 per il·lustrar l'advertència, avui tan innecessària per sabuda, que no acceptaven bitllets grossos. Avui dia, els dispensadors més habituals de bitllets són els caixers automàtics. Fins

ara, la majoria de màquines només podien expedir bitllets de dues menes. En trobaves que optaven per la parella 20-50 i d'altres, menys, per 10-20. Ara cada cop hi ha més caixers que permeten triar entre més varietats de bitllets, però la franja central no s'ha eixamplat gaire. Bitllets de 10, 20 o 50, gairebé sempre. Alguna vegada de 5. Mai de 100, o com a mínim no me n'he trobat mai cap. I, per descomptat, absolutament mai de 200 o 500. De què serveixen, doncs, els bitllets grans? Qui els fa servir? En l'era de les targetes de crèdit i les criptomonedes, les transaccions en efectiu amb bitllets grossos són sinònim de corrupció. Ja han passat uns quants anys des del cas Palau, però l'associació de Fèlix Millet i el seu infidel Montull amb els bitllets grossos encara és vigent. A l'altre extrem de la cadena pecuniària, les monedes de coure (de 1, 2 i fins i tot 5 cèntims) esdevenen veritables nimietats. Encunyar-les és una de les despeses més absurdes de la zona euro.

LA «INACABADA» TORRENCA

Opinió

Auditori vestibul. Esperem que el síndrome de la Sagrada Família no s'eternitzi

ANTONI BATISTA
Periodista

L'Auditori de Torredembarra és una d'aquelles obres que admet la síndrome Sagrada Família: allò que comença però que no s'acaba mai. L'Ajuntament ha posat mitges soles i talons a la polèmica i de moment s'hi fa música al vestibul, que si l'anomenem a l'anglesa *hall* fins i tot sembla que es tracti d'un espai adient: *Royal Albert Hall, London since 1871*.

No sé com resoldran la temeritat heretada d'haver-lo construït al costat de les vies del tren, no només pel soroll, sinó també per la vibració de signe contrari a la del so del punt de vista físic. Parlant amb tota propietat, ja ho sentirem a dir, i a veure si a més a més de sentir-ho, aconseguim d'escoltar-ho

en condicions favorables a la melomania.

No és gens fàcil construir una sala de concerts. L'acústica del volum tridimensional té tantes complexitats com la tan personal de l'orella, i com la fisiologia òtica exigeix altes especialitzacions científiques i tècniques. El Liceu i el Palau de la Música són paradigmes de les exigències que comporta l'emissió i recepció de l'art del so.

La reconstrucció del Liceu després de l'incendi de gener de 1994, va haver de saber reciclar aquell to vellutat de les antigues cortines, que si bé absorbien intensitats, donaven tant caliu que era capaç d'humanitzar el Wagner d'*Apocalypse Now*. I en eixamplar el fossat, els músics tocaven en millors condicions, però els directors van haver de resoldre les equacions de l'eix abscisses/ordenades entre un espai que és el que és i un temps que és una altra cosa, anomenada *tempo*.

La remodelació del Palau també va presentar els problemes de canviar les cortines pel vidre despallat. Certament, el vidre donava al Palau la voluntat de llum que va voler Domènech i Montaner, però el so va passar a ser una altra cosa, canviant les prestacions acústiques de la tintoreria per les del «Glassex». La semàntica va aclarir la ix: no es podia reproduir el so del segle XX, i inventaven un so segle XXI... Més a prop del *heavy metal* que de la música de cambra. Per si no n'hi

hagués prou, una biga immensa dividia l'escenari en dos pisos, i els metalls en el superior van fer exclamar al gran Zubin Mehta que les trompetes i els trombons, més que tocar, disparaven salves d'artilleria. Ho van haver d'arreglar abans que no hi hagués víctimes.

L'Ajuntament de Torredembarra és molt lent, a vegades és feixugament lent, amb una maquinària administrativa a la qual costa prendre decisions, i encara més si alguna peça d'aquest engranatge és als jutjats. Veurem quan treuen la música del *hall* i si per anar tirant el refrigeren a l'estiu. I en acabat, com temperen el duel de vibracions, salvant Mozart i companyia de ser atropellats per combois de mercaderies. Esperem que la síndrome de la Sagrada Família no s'eternitzi i que no es perpetui un auditori vestibul aixoplugant una «Inacabada» torrenca, amb permís de Schubert.

Precedents de continent sense contingut, a La Torre ja n'hi ha un de ben edificant (perdó per la paraula): hi ha una «plaça de l'Ermita» de la qual ermita només hi ha la primera pedra, since 1955. Una iniciativa popular liderada entre d'altres per l'impressor Miquel Sonsona, que va arreplegar prop de dues-centes mil peles de l'època, a fi i efecte d'anar a menjar la mona als Munts el dilluns de Pasqua, evitant així donar peixet als veïns rivals dels turons sant Antoni d'Altafulla i de Montornès.

POLÈMICA

La Caixa cancel·la 'El Messies' pel procés

■ El Palau de la Música Catalana no allotjarà aquest any la tradicional interpretació d'*El Messies* del músic angloalemany G.F. Händel organitzada des de feia 23 anys per La Caixa. Els crits d'independència que es van sentir l'any passat han motivat la decisió.

Tomatito y Mercé, sinergia positiva

Apoteósico concierto de los artistas del flamenco en el Palau de la Música

MIQUEL JURADO, **Barcelona**
La receta de tomar dos celebridades musicales y juntarlas en un escenario a ver qué pasa casi nunca es efectiva (excepto en su faceta económica). Lo habitual es que el choque de egos acabe restando más que sumando cuando no acaba todo en franco pugilato que, por muy divertido que sea, poco aporta al factor musical. El anuncio de que probablemente los dos nombres más importantes del flamenco actual, el cantaor jerezano José Mercé y el guitarrista almeriense Tomatito, unían sus fuerzas en un proyecto conjunto

no auguraba, según experiencias anteriores, nada bueno, parecía un proyecto más para ir haciendo caja.

Pero las habituales premoniciones fatalistas, por suerte, comenzaron a hacer aguas hace pocos días con la aparición de un disco fantástico (con un título clarificador: *De verdad*) que ha precedido a la gira actual de los dos músicos. Y acabaron de desaparecer totalmente ante un Palau abarrotado hasta el órgano para la ocasión. Mercé y Tomatito ofrecieron un concierto directo, tan intenso como fresco y contagioso,

José Mercé y Tomatito en concierto en el Palau. / LORENZO DUASO

saltaron chispas una vez tras otra. La demostración papable de que, en cosas de música, en alguna ocasión la sinergia positiva existe.

Era noche de gala, el estreno oficial del nuevo trabajo y se notó ya en el hall. Antes de comenzar la actuación en el Palau

se vivía la atmósfera de fiesta grande, con payos y gitanos en alegre y expectante convivencia. Ya la sola aparición de los ídolos sobre el entarimado dejó claro que con solo estar allí y sonreír lo tenían todo ganado. Podían haberse dejado llevar por la comodidad pero no fue así. Pocas conce-

siones a la galería y un tratamiento muy serio de un puñado de palos clásicos (con la única excepción del ineludible *Al alba* de Aute) sirvieron para que cantaor y guitarrista pisaran fuerte y se desmelenaran una vez tras otra. Se notaba la comunión, el compadre, entre ambos y la jondura de dos conceptos musicales que esa noche, felizmente, caminaban de la mano.

Comenzó Mercé en solitario pisando fuerte con el martinete de rigor y electrizó al personal. Siguió Tomatito también deambulando por la tradición hasta bordar una bulería de ensueño. Ya juntos atacaron por malagueñas y el Palau se vino abajo. Se les unieron ocho músicos más para dar vida a los temas del nuevo disco. El calor iba subiendo por momentos, alcanzó el punto de ebullición por fandangos y acabó con un explosión volcánica con la rumba final. Un final apoteósico para un concierto que merecería el mismo calificativo.

18 Noviembre, 2018

CRÍTICA DE FLAMENC

Una veritat amb 'duende'

Tomatito-José Mercé

Lloc i data: Palau de la Música (16/XI/18). Festival de Jazz de Barcelona (sèrie flamenca De Cajón!)

KARLES TORRA

De verdad és el primer disc gravat per Tomatito amb un cantaor des de la desaparició de Camarón de la Isla el 1992. I ho ha fet amb un company de viatge de la talla de José Mercé, un artista que aquest any celebra el 50è aniversari del seu debut discogràfic i amb qui s'ha creuat moltes vegades en un escenari durant les últimes dècades.

Amb la idea de tornar a les essències del flamenc tradicional, després de les respectives experiències simfòniques, de fusió amb el jazz i de versionar cançons pop, el guitarrista d'Almeria i el cantaor de

Jerez van presentar el seu nou i flamant material al Palau de la Música dins de la sèrie De Cajón!, emmarcada en el festival de jazz. Era el primer concert d'una gira internacional que també passarà pel Royal Albert Hall londinenc i l'Olympia de París, i es va haver de penjar el cartell d'"entrades exhaurides".

La sessió es va obrir, a tall de pròleg, amb un martinete entonat en solitari per José Mercé, per donar pas a la interpretació d'una rondalla, una alegria, una buleria i una rumba per part de Tomatito, acompanyat pels fantàstics cors de Kiki Cortiñas i Miguel Toleo, la guitarra de Cristóbal Santiago i la percussió de Luis Losada. Tot seguit, i després una malaguenya interpretada a duo per Mercé i Tomatito, el concert es va centrar en els temes del disc, obra de Kiki Cortiñas (gendre de Tomatito), i que recorren pràcticament tots els pals flamencs.

Entre altres meravelles, ens van regalar una preciosa soleá per buleries (*Perdura la verdad*) dedicada al cantaor Juanito Mojama, per enlluernar-nos a continuació amb unes fabuloses seguirillas (*Mi curro* i *Adonaya*) tocades i cantades a la manera antiga, i amb una magistral interpretació de José Mercé, estrepitosament ovacionada per un públic entregat. Ja amb violinista i baixista completant el grup, van abordar una zambra (*Lola*) dedicada a Lola Flores, "geni entre els genis" en paraules de Mercé. Abans d'arrodonir el concert amb uns preciosos tangos (*Mundo de paz*) i una rumba molt vibrant (*Jerez*), entre l'entusiasme dels aficionats que els va obligar a fer bisos diversos cops.

Encara que en alguns moments hi haguessin petits desajustos, lògics atesa la falta de rodatge, Mercé i Tomatito van demostrar que la seva és una veritat amb *duende*. ●

CLÀSSICA

Els cantaires faran 'El Messies' sense el suport de La Caixa

A.R.T.
BARCELONA

El Messies participatiu de Händel organitzat a Barcelona per l'Obra Social La Caixa i el Palau de la Música entra en una nova etapa. 23 anys després de la primera edició, l'Associació Messies Participatiu de Barcelona agafa el relleu de l'Obra Social i actuarà el dia 27 de desembre a L'Auditori: ha reunit 450 cantaires, molts dels quals són repetidors, però també d'altres de l'Orquestra de Granollers i la coral Cantiga. El director serà un nom consagrat, Edmond Colomer. Fonts de l'associació, creada després de saber que aquest any no es faria *El Messies*, afirmen que desconeixen si a l'Obra Social La Caixa tenen informació sobre el relleu i posen l'accent en "la complicitat de moltíssima gent i entitats", gràcies a la qual poden portar a bon port el projecte. "No és fàcil trobar un local per a 450 persones –el 2017 van participar en *El Messies* 562 cantaires–. Ho fem amb el màxim de professionalitat que podem. Hem fet una prova de veu a les persones que s'han inscrit aquest any, i assajarem 50 hores", expliquen. L'associació també vol sortir de Barcelona i fer concerts participatius al territori.

Fonts de l'entitat bancària afirmen que *El Messies participatiu* va ser un projecte pioner a Barcelona –el primer es va fer el 1995– i creuen que ara la societat civil se l'ha de fer seu: "El transferim perquè creiem que després de tants anys es pot assumir". L'última representació va finalitzar amb crits a favor de la independència de Catalunya. Tot i així, l'entitat bancària desvincula la política de la decisió i recorda que va transcórrer "amb absoluta normalitat". L'Obra Social La Caixa, però, sí que portarà *El Messies participatiu* a onze ciutats més de l'Estat, entre les quals hi ha Madrid, Valladolid, Sevilla, Albacete, Granada i Bilbao. També donen suport als projectes participatius del Palau de la Música i L'Auditori. "Durant molts anys, *El Messies* només es va fer a Barcelona, i la nostra voluntat és anar a ciutats noves cada any", conclouen des de l'entitat. —

Els cantaires d'*El Messies participatiu* assajant. CÉSAR NÚÑEZ

Fenomen global 'made in Barcelona'

El camp no té portes

En defensa de la cantant paia, acusada per alguns gitanos d'aprofitar els seus símbols

MARTA CERVERA
BARCELONA

Els flamencs solen lamentar la falta de suport i interès pel gènere, en especial a Espanya. Després de l'èxit de Rosalía, que fa un flamenc modern que juga amb elements del pop i del trap, alguns aplaudeixen la jove que ha connectat amb les noves generacions, no necessàriament coneixedores del flamenc. Però com acostuma a passar quan un triomfa, també hi ha un sector que ha recriminat a aquesta paia de Sant Esteve Sesrovires haver-se apropiat de símbols de la cultura gitana. En les seves cançons fa referència a conceptes calós com *yeli* –la prova del mocador dels casaments gitanos– i *Un-debel*, que significa Déu. Però molts altres artistes han utilitzat altres paraules del caló sense aixecar tant enrenou. Potser perquè ells no han explotat als seus video-clips, com Rosalía, l'estètica del món gitano. «M'he discutit moltes vegades amb gitanos per aquest tema de l'apropiació cultural. Si volen preservar tant els seus costums i tradicions s'haurien de tancar a casa i no sortir», comenta Luis Cabrera, president de la Fundació del Taller de Músics. «Dir que s'apropia de la cultura gitana o de l'accent andalús és com dir-li a una cantant de jazz europea que s'apropia de la cultura nord-americana perquè canta com Billie Holiday».

Alguns artistes flamencs, gitanos o païos, ja s'estan cansant del fenomen Rosalía. «Ells no parlaran perquè necessiten menjar, però molesta que es digui que Ro-

salía ha revolucionat el flamenc», indica María Perona Castillo, membre del Centre Cultural Gitano de la Mina. «No tothom pot cantar flamenc. Els gitanos tenim un gran patrimoni i estem farts d'expropiacions: si fem alguna cosa nosaltres és marginal, però si ho fa una paia blanca és cool!».

Enveja

A Cabrera li sona aquesta història. Recorda que l'enyorat *tocaor* Paco de Lucía va ser criticat al seu dia per introduir el baix elèctric i el caixó. I no ha sigut l'únic criticat pels «flamencòlics», els talibans de l'ortodòxia. «Paco de Lucía va estar anys sense tocar a Espanya de tant que van arribar a criticar-lo després de l'èxit d'*Entre dos aguas*, mentre que a l'estranger actuava a tot arreu». Per Cabrera, és clar que a Rosalía «li tenen enveja perquè no és un producte de laboratori». Va estudiar al Taller «i no només cant flamenc, sinó també piano i jazz. Fins i tot va fer ball flamenc amb la Tani».

Judit Llimós, directora artística del festival Guitarr BCN, sempre va apostar per ella. El març del 2017 va cantar per al festival a Luz de Gas, un any després ho feia en una sala molt més gran: el Palau de la Música Catalana. Tot això just abans del *boom* de *Malamente*, primer hit internacional del disc *El mal querer*, que ja acumula més de 32 milions de visualitzacions. «El seu èxit no ha sigut cap sorpresa perquè té un gran talent i cultura musical. Sabia que arribaria lluny, però mai vaig imaginar que seria tan meteòric».

Rosalía, el 2017, quan encara no havia fet el salt a la fama.

JULIO CARBÓ

Que la trajectòria de Rosalía és fruit d'hores de treball ho certifica el seu professor José Miguel Vizcaya, més conegut com a *Chiqui de la Línea*, originari de La Línea de la Concepción, Cadis. Ell li va fer classes de *cante* flamenc al Taller de Músics i després a l'Esmuc (Escola Superior de Música de Catalunya). «**Com a cantaora, el que més crida l'atenció de Rosalía és que té un vibrato molt veloç i una forma de canviar els melismes molt ràpida. Des del punt de vista tècnic no té una amplitud de registre quant a notes altes, però sí una gran amplitud de col·locació**», analitza. I explica que «**la seva capacitat d'expressió i interpretació està relacionada amb la seva capacitat per cantar tant de cap com de pit**». El Chiqui va intuir des del principi que era una alumna especial «**pel seu temperament**».

«¿Qui està autoritzat per repartir els carnets de gitaneria?», es pregunta el Chiqui

I se sulfura quan es contraposa l'acostament a la cultura gitana del poeta García Llorca i del *tocaor* Paco de Lucía, que hi van conviure, al de Rosalía, que en els seus vídeos aposta per l'estètica d'extraradi, però també per toros, verges i per una tremenda combinació de bijuteria daurada, ungles decorades i xandall. «**Detecto una mena de xenofòbia. ¿Es que per no ser gitana no pot acostar-se a aquest món? ¿Qui està autoritzat per repartir els carnets de gitaneria?**» Ell, amb molts amics calés, no creu que citar *Undebel* en una cançó sigui pecat. «**Mai havia sentit el terme apropiació cultural. Com a debat em sembla interessant, però els arguments són poc consistents. ¿Com vols posar portes al camp i més ara, en l'era d'internet?**». ≡

La Caixa deja de celebrar 'El Mesías' en Barcelona después de 23 años

LO MANTENDRÁ EN OTRAS 12 CIUDADES/ La decisión se tomó después de que el año pasado el concierto terminara con los miembros de los coros clamando por la independencia de Catalunya.

Marisa Anglés. Barcelona
Adiós al concierto de *El Mesías* que La Caixa organizaba cada Navidad en el Palau de la Música Catalana. Tras 23 años promoviendo el concierto participativo de G. F. Händel en el que la entidad bancaria invitaba a una importante representación de la sociedad civil y empresarial catalana, la Obra Social La Caixa ha cortado con la tradición. Fuentes cercanas a la entidad confirman que la decisión se tomó después de que el año pasado, al finalizar el concierto, la mayoría de los miembros de los coros invitados clamaran por la independencia de Catalunya.

El concierto se celebró el año pasado el 18 de diciembre y se repitió al día siguiente. En

La decisión de no repetir el concierto se tomó tras los gritos independentistas de diciembre de 2017

su vigesimotercera y, hasta nuevo aviso, última edición en el Palau de la Música Catalana, la cita registró un récord absoluto de participación, con 562 cantantes no profesionales llegados de toda Catalunya. La Fundación Bancaria informó entonces de que el formato participativo "convierte este concierto en una propuesta única y diferente de entre todas las que se promueven en Barcelona en estas fechas". La organización de un concierto con el orato-

Los coros se situaban en los laterales y sobre el escenario del Palau.

rio de Händel a cargo de La Caixa se remonta a la década de los ochenta, aunque no se abrió la participación a la ciudadanía hasta 1995.

El concierto y los gritos de independencia por parte de

los coros con los que concluyó el acto se produjeron dos meses después de que Caixa-Bank tomara la decisión de trasladar su sede social a Valencia por las consecuencias del conflicto político del 1-O.

Fuentes cercanas a la entidad bancaria aseguran que, tras los gritos de independencia que se escucharon después del último *Hallelujah*, la decisión de no repetir la celebración en Barcelona fue "inmediata" y "unánime".

El próximo diciembre, La Caixa celebrará el concierto participativo de *El Mesías* en otras doce ciudades españolas, como Madrid, Sevilla o Valladolid, pero en ninguna catalana.

Desde la Obra Social La Caixa, fuentes oficiales indican que, cuando se empezaron a organizar eventos musicales de este tipo en Barcelona, hace más de dos décadas, estos estaban ya muy arraigados en Reino Unido. Desde entonces, explican, los con-

ciertos participativos de Händel en fechas navideñas han ido asentándose en Barcelona y en otras ciudades. Actualmente, la capital catalana acoge la celebración de al menos otros dos conciertos similares de *El Mesías*, impulsados por L'Auditori y el propio Palau de la Música.

Por ello, desde la entidad señalan que, "fieles a su compromiso con la innovación, poniendo en marcha iniciativas pioneras hasta consolidarlas para, a continuación, delegarlas y apostar por la apertura de nuevos horizontes, la Fundación Bancaria La Caixa considera que ha llegado el momento de ceder el testigo del liderazgo en la organización de conciertos participativos en Barcelona".

COMPROMISO

La Caixa mantendrá los **acuerdos** de colaboración para apoyar las funciones impulsadas por **L'Auditori** y por el **Palau de la Música Catalana**.